

betri

Betri Banki P/F

Váðafrágreiðing 2017

Innihaldsyvirlit

1 Inngangur	4	5 Marknaðarváði	17
2 Váðastýring	4	5.1 Málsetningur og váðapolitikkur.....	17
2.1 Váðaváttan.....	4	5.1.1 Rentuváði	17
2.2 Váðar	5	5.1.2 Partabrævaváði	17
2.3 Ábyrgdarbýti	5	5.1.3 Gjaldoyraváði	17
2.3.1 Váðastýringseind	6	5.1.4 Annar prísváði.....	17
3 Kapitalur og solvenstörvur	7	5.1.5 Fráboðanir og arbeidsbýti	17
3.1 Grundkapitalur og solvensur	7	5.2 Veruligur marknaðarváði.....	17
3.2 Solvenstörvur.....	7	5.2.1 Váðavektaðir postar við	
3.3 Gearingsgrad	8	marknaðarváða	18
4 Kredittváði	9	5.2.2 Virðisbrøv uttan fyri	
4.1 Málsetningur og váðapolitikkur.....	9	handilsgoymsluna.....	18
4.1.1 Heimildir og arbeidsbýti	9	5.2.3 Rentuváði uttan fyri	
4.1.2 Kredittstýring og uppfylging.....	9	handilsgoymsluna.....	18
4.1.3 Trygdir.....	9	6 Gjaldförisváði	19
4.1.4 Miðsavnan av váða	10	6.1 Málsetningur og váðapolitikkur.....	19
4.1.5 Niðurskrivingar á millumverandi....	10	6.1.1 Fráboðanir og arbeidsbýti	19
4.1.6 Flokking av kundum	10	6.2 Veðsett ogn.....	19
4.1.7 Kundar	10	7 Rakstrarváði	21
4.1.8 Viðurskifti, sum hava týdning í		7.1 Málsetningur og váðapolitikkur.....	21
sambandi við játtan	10	7.1.1 Fráboðanir og arbeidsbýti	21
4.2 Veruligur kredittváði.....	11	7.2 Veruligir rakstrarváðar.....	21
4.2.1 Váðavektaðar eksponeringar og		Fylgiskjal 1: Gearingsgrad – upplýsingarskema	22
kapitalkrøv.....	11		
4.2.2 Kredittváðæksponeringar	11		
4.2.3 Mishald og virðisminkaðir ágóðar... 14			
4.2.4 Fíggjarligar trygdir	15		
4.3 Mótpartsváði – avleidd fíggjaramboð.....	16		
4.4 ECAI	16		

Váðafrágreiðing

Betri Banki P/F

1 Inngangur

Endamálið við hesi váðafrágreiðing er at geva innlit í kapitalviðurskipti og váðastýring í Betri Banka P/F.

Frágreiðingin er gjørd sambært lógarkrøvum um upplýsing í “Bekendtgørelse nr. 900 af 13. juli 2015 for Færøerne om opgørelse af risikoeksponeringer, kapitalgrundlag og solvensbehov” og CRR fyriskipanini (*Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 575/2013 af 26. juni 2013 om tilsynsmæssige krav til kreditinstitutter og investeringsselskaber*). Bankin er partur av Betri P/F samtakinum og inngongur tí í váðafrágreiðingini fyri Betri P/F. Sum SIFI peningastovnur við týðandi leikluti í føroyska samfelagnum hevur bankin valt eisini at gera eina sjálvstøðuga váðafrágreiðing.

Váðafrágreiðingin verður almannakunngjørd eina ferð um árið samstundis sum ársfrásøgnin fyri bankan. Váðafrágreiðingin er tøk á heimasíðu bankans www.betri.fo.

Upplýsingarnar í hesi váðafrágreiðing viðvíkja Betri Banka P/F. Váðafrágreiðingin er ikki grannskoðað.

Váðafrágreiðingin er eisini tøk á enskum. Skuldi tað hent, at tað er ósamsvar millum føroysku útgávuna og ensku útgávuna, hevur føroyska útgávan forrættindi.

2 Váðastýring

Betri Banki átekur sær váða við støði í valda virkisgrundarlagnum, umframt yvirskipaðu strategisku málunum, sum nevndin hevur sett.

Nevndin samtykkir við støði í virkisgrundarlagnum og strategisku málum bankans váðapolitikkir fyri tey ymisku økini og gevur stjórn heimildir innan hesi.

Endamálið við váðastýringini í Betri Banka er at tryggja, at bankin ikki átekur sær størri váðar, enn nevndin hevur ásett, og at váðaprofilurin er hóskandi í mun til kapitalgrundarlagið.

2.1 Váðaváttan

Nevndin hevur tann 23. februar 2018 góðkent váðafrágreiðingina fyri 2017.

Nevndin er av tí fatan, at váðastýringin í Betri Banka er hóskandi í mun til virkisgrundarlag og virkisætlan bankans. Somuleiðis metir nevndin, at lýsingin niðanfyrir av yvirskipaða váðaprofilinum, sum er knýttur at virkisætlanini, gevur eina rætta mynd av váðastýringini í bankanum.

Váttanin frá nevnd er gjørd við støði í virkisgrundarlagnum, tilfari og rapporteringum frá stjórn, Innanhýsis Grannskoðan, Risk Manager og Complianceábyrgdara.

Gjøgnumgongd av virkisgrundarlagnum og politiknum vísir, at tey yvirskipaðu krøvini til tey einstøku váðaøkini eru endurspeglad í politiknum og í nágreiniliga lýstum mörkum, m.a. í leiðreglum frá nevnd til stjórn umframt í víðarigivnum

heimildum til aðrar fyrisitingarligar eindir. Tey nágreiniliga lýstu mörkini eru gjörd soleiðis, at tey eru gjøgnumskygd og løtt at hava eftirlit við.

Virkisgrundarlagið hjá Betri Banka tekur støði í hugmynd og tilverugrund bankans. Betri Banki ynskir at vera fremsta val føroyinga og at skapa móguleikar og tryggjeika í fíggjarviðurskiptum. Samstundis ynskir bankin at bjóða kundum eitt breitt úrval av vanligum bankatænastum. Skilagóð váðastýring og sunnur handilsligur rakstur eru í hesum sambandi týðandi hugtøk og amboð at stýra bankanum á skilabesta hátt. Vøksturin í bankanum skal vera hóvligur, soleiðis at váðastýringin verður framd á haldgóðum og tryggum grundarlag. Váðaspjæðing skal tryggja, at váðin ikki verður miðsavnaður á einstakar kundar ella vinnugreinar.

Betri Banki skal hava eitt trygt og sterkt kapitalgrundarlag, sum styðjar undir virkisgrundarlagið og sum kann tryggja virkisfrælsi til eina og hvørja tíð.

Gjøgnumgongdin vísir eisini, at veruligi váðin liggur innanfyri teir karmar, sum lýstir eru í politikinum og víðarigvnum heimildum, og út frá hesum metir nevndin, at tað er samsvar millum virkisgrundarlag, politikkir, mannagongdir og teir veruligi váðarnar fyri tey einstøku økini.

Fleiri upplýsingar og lyklatøl viðvíkjandi váðaprofilinum eru at finna í hesi váðafrágreiðing og í ársfrágreiðing bankans.

2.2 Váðar

Í sambandi við raksturin er bankin fyri fylgjandi váðum:

Kredittváði, sum er váðin fyri fíggjarligum missi, tá kundin ikki er førur fyri at yvirhalda sínar fíggjarligu skyldur mótvegis Betri Banka.

Marknaðarváði, sum er váðin fyri, at marknaðarvirðið á ymiskum ognum og skuld, og móguligum øðrum fíggjarligum tólum hjá bankanum, broytist orsakað av broytingum í marknaðarviðurskiptum. Marknaðarváðin hjá Betri Banka verður greinaður sum rentuváði, partabrævaváði, gjaldoyraváði og aðrir prívsváðar.

Gjaldsførisváði, sum er váðin, ið stendst av, at munur er á tíðarbundnum útgangandi og inngangandi gjaldførisstreytum í bankanum.

Rakstrarváði, sum er váðin, sum stendst av óskynsemi og manglandi innanhýsis mannagongdum, menniskjaligum mistøkum, skipanarvillum ella av hendingum uttaneftir, íroknað lögfrøðiligar váðar.

2.3 Ábyrgdarbýti

Nevndin samtykkir við støði í virkisgrundarlagi og strategisku málum bankans váðapolitikkir fyri tey ymisku váðækini. Nevndin ásetur eisini yvirskipaðar leiðreglur fyri handfaring og stýring av váða í bankanum.

Einstøku váðapolitikkir verða árliga endurskoðaðir og lagdir fyri nevnd.

Nevndin skal tryggja, at bygnaðurin í bankanum er hóskandi og at váðapolitikkir og heimildaravmarkingar eru á øllum viðkomandi váðækjum. Eisini skulu øll kredittmál oman fyri eina ávísa stødd leggjast fyri nevnd til góðkenning. Nevndin fær regluligar rapporteringar, soleiðis at hon hevur móguleika fyri at hava eftirlit við, um karmarnir í váðapolitikinum og mørk í heimildum verða yvirhildin.

Stjórn hevur ábyrgdina av dagligu stýringini av bankanum og skal tryggja, at hendan fer fram í samsvari við samtyktar politikkir og leiðreglur, umframt heimildir á teimum ymisku váðækjunum.

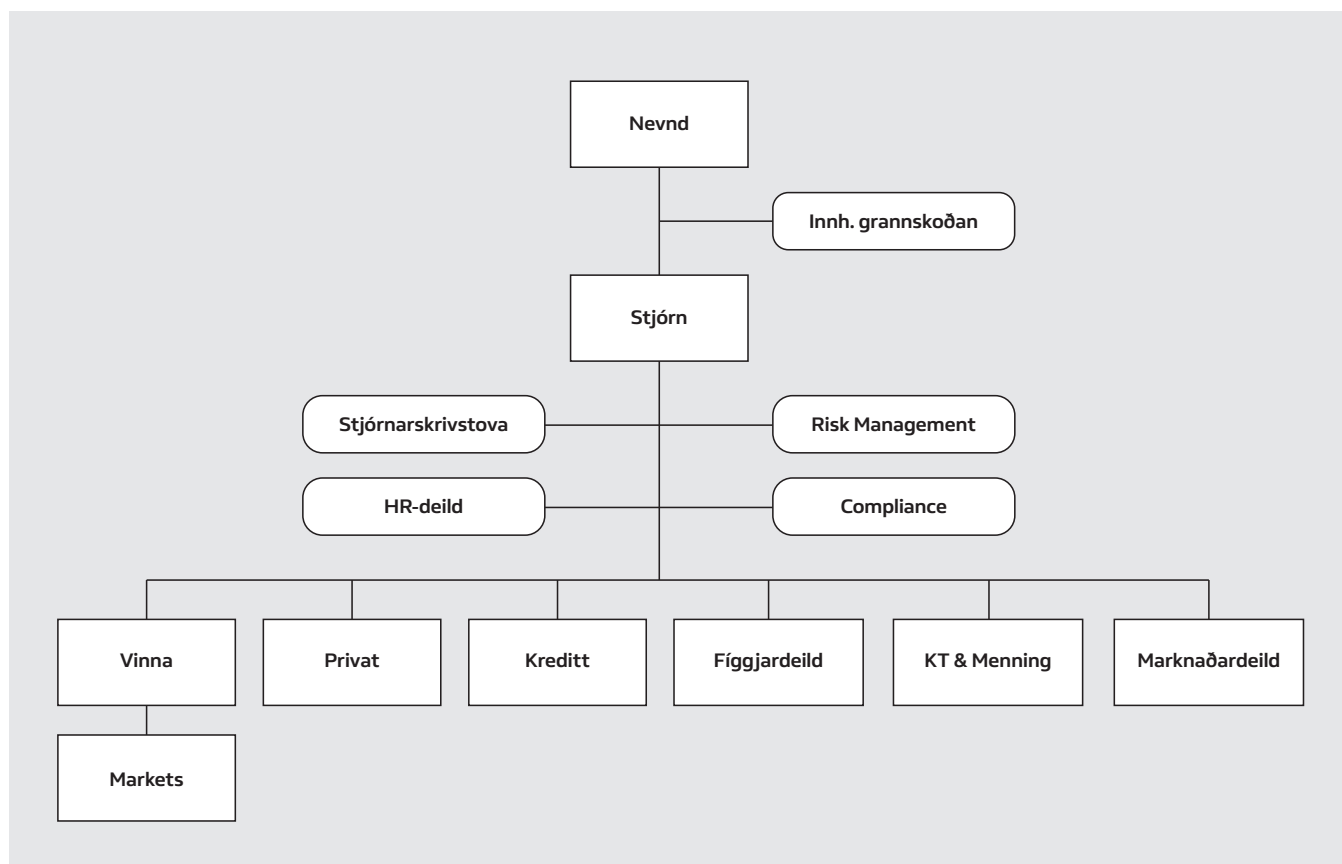
Stjórn rapporterar regluliga til nevnd um gongdina í váðækjum og um mørk í givnum heimildum.

Yvirskipaða leiðslan og eftirlitið við váðum er miðsavnað við skipaðari fráboðan til stjórn og nevnd. Dagliga virksema og eftirlits- og fráboðanarvirksema eru skild sundur, og verða útintt í ymiskum virkiseindum í bankanum.

Fleiri upplýsingar viðvíkjandi leiðsluskipanum sambært CRR fyriskipanini, grein 435 (2) og lønarpolitikki v.m. sambært CRR fyriskipanini, grein 450 síggjast í ársfrágreiðing bankans og á heimasíðu bankans.

Niðanfyri er bygnaðurin í Betri Banka lýstur.

Talva 1: Bygnaður

Uppgávarnar hjá fleiri av deildunum omanfyri eru útveittar til móðurfelagið, men har bankin hevur instruktións- og leiðslurættin yvir teimum starvsfólkum, sum útveitingin umfatar.

2.3.1 Váðastýringseind

Bankin hevur sjálvstøðuga váðastýringseind (Risk Management) og váðaábyrgdari, sum hevur ábygdina av váðastýringseindini, vísir til stjórn.

Risk Management hevur vegna stjórn eftirlit við kreditt-, marknaðar-, gjaldføris- og rakstrarváða. Hetta fevnir eisini um eftirlit við váðum tvørtur um váðaøki og fyrisitingarligar eindir, umframt váðum frá útveittum virkseimi. Eftirlitið skal fremjast samsvarandi uppgávuunum hjá váðastýringseindini, lýstar í § 71 í “Lov om finansiel virksomhed” og í “Bekendtgørelse nr. 902 af 13. juli 2015 for Færøerne om ledelse og styring af pengeinstitutter m.fl”.

Risk Management ger hvørt ár eina ársætlan fyri arbeiðið komandi árið. Ársætlanin verður góðkend av stjórn.

Risk Management rapporterar hvønn ársfjórðing til stjórn um teir váðar, sum eru knýttir at virkseimi bankans. Harumframt ger Risk Management eina árliga frágreiðing til nevndina og luttekur á fundum í váðanevndini. Í 2017 vóru 2 fundir í váðanevndini.

3 Kapitalur og solvenstørvur

Í 2015 blivu føroyskir peningastovnar fevndir av felagsevropeskum reglum um kapitalviðurskifti. CRD IV direktivið og CRR fyriskipanin eru ein íverksetan av sokallaðu Basel III krøvunum. Í reglunum eru umfatandi skiftis- og íverksetanarásætningar viðvíkjandi kapital- og gjaldfórisreglum.

Í november 2015 útnevndi danska Fíggjareftirlitið Betri Banka at vera føroyskan SIFI banka. SIFI peningastovnar eru undir herdum eftirliti frá Fíggjareftirlitinum. Eisini verða fleiri krøv sett slíkum peningastovnum. Eitt nú er álagt bankanum at hava ein hægri solvens, enn peningastovnar annars verða kravdir at hava. SIFI ískoytið til solvenstørvin, sum Betri Banka er álagt, var 1,2% í 2017 og veksur árliga til 2% í 2019.

Peningastovnar í Føroyum hava eisini fingið álagt ískoytiskrøv til kapital, sum í 2017 var 1,25%, og økist árliga til 2,5% í 2019. Harumframt kunnu peningastovnar fáa álagt krøv, sum skulu binda fyri mótráki í búskapinum og krøv, sum skulu binda fyri serligum sveiggjum.

Í hesum sambandi, hevur “Det systemiske risikoråd” í samráð við føroyskar myndugleikar ásett eitt eyka ískoyti fyri Føroyar á 1%, sum skal binda fyri serligum sveiggjum. Hetta ískoytið er galdandi frá 1. januar 2018 og verður endurskoðað árliga. Ískoytið fyri mótráki í búskapinum, sum verður ásett av danska vinnuáráðharranum hvønn ársfjórðing, hevur higartil verið ásett til 0%.

Í talvuni niðanfyrir síggjast ískoytiskrøvin, sum bankin er fevndur av:

Talva 2: Krøv um ískoyti til solvenstørvin

	2016	2017	2018	2019	Í løtuni
SIFI-ískoyti	0,80%	1,20%	1,60%	2,00%	1,60%
Ískoyti til kapital	0,63%	1,25%	1,88%	2,50%	1,88%
Serlig sveiggj, í mesta lagi	-	-	3,00%	3,00%	1,00%
Mótrák í búskapinum, í mesta lagi	1,00%	1,50%	2,00%	2,50%	0,00%
Ískoyti tilsamans, í mesta lagi	2,43%	3,95%	8,48%	10,00%	4,48%

Sostatt er bankin frá 1. januar 2018 fevndur av einum samlaðum ískoytiskrævi á 4,48%, sum verður lagt afturat solvenstørvinum.

3.1 Grundkapitalur og solvensur

Grundkapitalur er uppgjørdur eftir “Lov om finansiel virksomhed”, umframt eftir vegleiðing um nøktandi kapitalgrundarlag og solvenstørv fyri peningastovnar útgivin av Fíggjareftirlitinum. (Vejledning om tilstrækkeligt kapitalgrundlag og solvensbehov for kreditinstitutter).

Solvensurin verður uppgjørdur sum grundkapitalur í mun til váðavektaðu aktivini. Grundkapitalur verður uppgjørdur sambært treytunum í kapitl 10 í “Lov om Finansiell Virksomhed”, meðan vektaðu aktivini verða uppgjørd sambært “Bekendtgørelse for Færøerne om opgørelse af risikoeksponeringer, kapitalgrundlag og solvensbehov”. Váðavektaðu aktivini verða bytt í tríggar høvuðsbólkar; kreditváða, marknaðarváða og rakstrarváða.

Talvan niðanfyrir vísir uppgerðina av solvensinum hjá bankanum.

Talva 3: Solvensuppgerð pr. 31.12.2017 í tkr.

Kjarnukapitalur eftir frádráttir	1.564.274
Grundkapitalur	1.564.274
Kredittváði - vektað ogn uttan fyri handilsognina, íroknað tøl, ið ikki eru tikin við í javna	4.670.832
Marknaðarváði - vektaðir postar	730.987
Rakstrarváði	561.015
Vektað ogn tilsamans	5.962.834
Solvensprosent	26,23%
Kjarnukapitalur eftir frádrátt í prosent av vektaðari ogn	26,23%
Kapitalkrav	
Kjarnukapitalur fyri frádráttir	1.582.347
Uppskot til vinningsbýti	15.000
Ótøkiligar ognir	0
Skattaaktiv	0
Virðisjavnan orsakað av kravi um varsema virðismetan	3.073
Kjarnukapitalur eftir frádráttir	1.564.274
Supplerandi kapitalur	
Partapeningur, sum ikki verður tikin við í kjarnukapitalin	0
Grundkapitalur	1.564.274

3.2 Solvenstørvur

Solvenstørvur verður uppgjørdur út frá váðaprofilinum hjá bankanum, samfelagsviðurskiftum, fyrirtreytum í fíggjarætlanini fyri komandi árið, umframt øðrum viðurskiftum so sum hægri avseting til veikar og neyðlíðandi kundar.

Solvenstørvur verður uppgjørdur við støði í frymli, mentur av Lokale Pengeinstitutter, umframt eftir vegleiðing um nøktandi kapitalgrundarlag og solvenstørv fyri peningastovnar frá Fíggjareftirlitinum.

Bæði frymilin frá Lokale Pengeinstitutter og vegleiðingin frá Fíggjareftirlitinum eru grundað á 8+ modellid (talva 4), har støðið verður tikið í solvenskrávinum á 8% av váðavektaðu postunum (Súla I). Síðan verður lagt afturat teimum 8%-unum fyri at taka atlit til váðar og viðurskifti, sum ikki eru fult endurspegláð í uppgerðini av váðavektaðu postunum.

Við at taka stöði í frymlinum frá Lokale Pengeinstitutter og vegleiðingini frá Fíggjareftirlitinum metir leiðslan, at uppgerðin av solvenstørvinum hjá bankanum er rættvísandi.

Eftir tí hátti, sum Betri Banki nýtir til at uppgera solvenstørvin, kann kapitalur verða settur av innan fyra høvuðsváðaðki. Hesi eru kredittváði, marknaðarváði, rakstrarváði og aðrir váðar.

Endamálið við uppgerðini av solvenstørvinum er at meta um støddina á tí grundkapitali, sum er neyðugur til at standa ímóti við, um so er, at gongdin í rakstri bankans háttar seg á ein neiligan hátt.

Uppgerðin av solvenstørvinum eftir 8+ modellinum er lýst í talvu 4.

Talva 4: Solvenstørvur eftir 8+ modellinum

1) Súlu l-kraivið (8% av váðavektaðu postunum)
+ 2) Inntøka (kapitalur til váðadekkan orsakað av lágum inntøkum)
+ 3) Útlánsvøkstur (kapitalur til at dekkja natúrligan vøkstur í virkseminum)
+ 4) Kredittváði, av hesum
4a) Kredittváði - stórir kundar í fíggjarligum trupulleikum
4b) Annar kredittváði
4c) Koncentrationsváði – einstøk millumverandi
4d) Koncentrationsváði – vinnugreinar
+ 5) Marknaðarváði, av hesum
5a) Rentuváði
5b) Partabrævaváði
5c) Gjaldoyraváði
+ 6) Gjaldfórisváði (kapitalur til at dekkja øktar gjaldfórisvæðingar)
+ 7) Rakstrarváði (kapitalur til at dekkja rakstrarváða afturat súlu l)
+ 8) Gearing (kapitalur til at dekkja váða orsakað av høgari gearing)
+ 9) Møgulig ískoyti orsakað av kapitalinstrumentum, sum fella til gjaldingar
+ 10) Møgulig ískoyti orsakað av lógarásettum krøvum
Íalt = kapitaltørvur og solvenstørvur
- Av hesum til kredittváða (4)
- Av hesum til marknaðarváða (5)
- Av hesum til rakstrarváða (7)
- Av hesum til annan váða (2+3+6+8+9)
- Av hesum ískoyti orsakað av lógarásettum krøvum (1+10)

Leiðslan metir, at teir váðafaktorar, sum tiknir eru við í frymlinum, eru dekkandi fyri øll tey váðaðki, sum lóggávan ásetur, at leiðslan skal leggja upp fyri, tá solvenstørvurin verður ásettur, umframt teir váðar, sum leiðslan metir, at bankin hevur tikið á seg.

Harafturat skulu nevnd og stjórn meta um, hvørt grundkapitalurin er nøktandi til at stuðla undir komandi virksemin. Hendan meting er í Betri Banka partur av ásetingini av solvenstørvinum. Mett verður tiskil á hvørjum ári um, hvørt vakstrarvæntanir ávirka uppgerðina av solvenstørvinum. Stressfaktorar eru valdir út frá stöðinum í frymlinum frá Lokale Pengeinstitutter, umframt vegleiðing um nøktandi

kapitalgrundarlag og solvenstørv fyri peningastovnar frá Fíggjareftirlitinum.

Treytinar fyri at nýta frymlin eru grundaðar á sektorupp lýsingar, gongdina hjá bankanum, umframt eitt nú fyrirtreytir í fíggjarætlanini fyri komandi árið.

Kredittváði verður uppgjørdur sambært vegleiðing frá Fíggjareftirlitinum um nøktandi kapitalgrundarlag og solvenstørv fyri peningastovnar. Millum annað verður blankoparturin av øllum kundum við OIV og veikum kundum (ávikavist flokking 1 og flokking 2c, sí 4.1.6), har samlaða millumverandi er størri enn 2% av grundkapitalinum, reserveraður 100%. Eisini verða greiningar gjørdar fyri at meta um, hvussu nógv skal reserverast fyri kundar har samlaða millumverandi er minni enn 2% av grundkapitalinum.

Til uppgerð av marknaðarváða verður tikið stöði í stressfaktorum í maksimala váðanum, sum nevndin hevur heimilað stjórn.

Bankin nýtir basisindikatorháttin til at rokna rakstrarváða.

Til uppgerð av øðrum váðum, er tað í stóran mun tikið stöði í vegleiðing frá Fíggjareftirlitinum um nøktandi kapitalgrundarlag og solvenstørv fyri peningastovnar.

Talva 5: Nøktandi grundkapitalur og solvenstørvur pr. 31.12.2017

Bólkur	Nøktandi grundkapitalur í tkr.	Solvenstørvur
Lógarásett krøv	477.027	8,00%
Kredittváði	167.903	2,82%
Marknaðarváði	39.632	0,66%
Rakstrarváði	0	0,00%
Annar váði	0	0,00%
Íalt	684.562	11,48%

Við ársenda 2017 var solvensprosentin hjá Betri Banka 26,23% (1.564 mió. kr.) og solvenstørvurin var 11,48%, umframt ískoyti á 2,45 %-stig.

3.3 Gearingsgrad

Gearingsgradin verður roknað sum kjarnukapitalurin í mun til óvektaðu eksponeringarnar hjá bankanum. Fylgt verður við gearingsgradini og hendan verður regluliga rapporterað til nevnd.

Í lóguni er einki lógarásett mark fyri, hvat gearingsgradin kann vera. Í uppskoti frá Evropa Kommisjónini um endurskoðan av CRD IV og CRR verður mælt til eitt mark á 3%, sum svarar til eina hægstu gearing á 33 ferðir kjarnukapitalin. Betri Banki hevði við ársenda 2017 eina gearingsgrad á 14,96%.

Í fylgiskjali 1 er nærri útgreinan av gearingsgradini eftir grein 451 í CRR fyriskipanini.

4 Kredittváði

Niðanfyri verður kredittváðin í Betri Banka lýstur, herundir málsetningur, politikkur og verulig kredittváðækspönering.

4.1 Málsetningur og váðapolitikkur

Sum liður í virkisgrundarlagi bankans bjóðar Betri Banki lán, kredittir, ábyrgdir og aðrar tænastr og átekur sær hervið kredittváða. Kredittváðin kann lýsast sum váðin fyri figgjarligum missi, tá kundin ikki er førur fyri at halda sínar figgjarligu skyldur móttvegis bankanum.

Nevndin í Betri Banka hevur samtykt kredittpolitik, sum tekur stóði í *“Lov om finansiel virksomhed”* og *“Bekendtgørelse nr. 902 af 13. juli 2015 for Færøerne om ledelse og styring af pengeinstitutter m.fl.”*. Politikkurin ásetur tær grundreglur, ið eru galdandi fyri, hvussu bankin handfer kredittváða við atliti til virkis skipan bankans, arbeidsøki og innanfyri teir karmar, ið Figgjareftirlitið hevur ásett.

Kredittpolitikkurin verður dagfördur, um bankin ynskir at broyta kredittreytirnar fyri betri at kunna taka hædd fyri uttanhýsis ella innanhýsis broytingum, ið kunnu ávirka kredittvirðið hjá kundum. Talan kann m.a. vera um, at bankin broytir treytir í sambandi við figging av ávísnum kundabólkum. Kredittpolitikkurin verður árliga endurskoðaður og lagdur fyri nevnd til góðkenning.

4.1.1 Heimildir og arbeidsbýti

Lánsjáttanarheimildir verða latnar eftir tørvi og førleika við atliti til váðaprofilin hjá bankanum. Nevndin hevur latið heimildir til stjórn, ið hevur veitt ávísar játtanarheimildir víðari til leiðaran á Kredittdeildini, sum so aftur víðarigevur heimildir til ávís starvsfólk.

Útlánsvirksemið hjá Betri Banka verður yvirskipað stýrt av Kredittdeildini, sum fremur regluligar kanningar av, um kredittpolitikkurin verður yvirhildin av rakstrardeildum, og um játtanarheimildir verða hildnar.

Kredittdeildin hevur dagligu ábyrgdina fyri kredittveiting. Her íroknað er menning av amboðum til kredittmeting av útlánnum, so sum rating, orðing av mannagongdum, ið nýttar verða í sambandi við kredittveiting og virðismeting av trygdum. Kredittdeildinskaleisini tryggja, at koncentrátiónsavmarkingar av m.a. einstøkum kunda- og vinnugreinum verða yvirhildnar. Kredittdeildin skipar arbeiðið við virðismeting av útlánnum og niðurskrivingum, umframt váðastýring av útlánsvirkseminum, herundir eftirlit við trotum og eftirstøðu.

Kredittdeildin rapporterar til stjórn um broytingar í kredittváðanum hjá bankanum, í hvønn mun tær einstøku kunda-deildirnar arbeiða innan veittar heimildir og um kredittpolitikkurin verður yvirhildin. Stjórnin leggur hesa rapportering fyri nevnd hvønn ársfjórðing.

4.1.2 Kredittstýring og uppfylging

Fígging verður veitt við stóði í figgjarligu viðurskiftunum hjá tí einstaka kundanum. Atlit verða tikið til gjaldsevni, afturgjaldsvilja og trygdir. Sum meginregla verður figging ikki veitt bert grundað á trygdir.

Tað er ábyrgdin hjá Kredittdeildini at hava eftirlit við kredittskipanini og játtanarmannagongdini í bankanum. Kredittdeildin hevur størri játtanarheimild enn rakstrardeildirnar, og er tí við í játtanini av størri millumverandi eins og á meira truplum málum.

Kundaráðgevar hava, saman við teirra deildarleiðara, ábyrgdina av dagliga kreditt eftirlitinum.

Millumverandi hjá kundum, sum eru størri enn ávísar upphædd, verða árliga lögð fyri nevnd til endurnýggjan. Ein kredittstilling skal vísa samlaðu figgjarligu støðuna hjá kundanum og treytirnar fyri, at bankin framhaldandi kann veita figging.

Tað er uppgávan hjá Kredittdeildini at tryggja, at árliga endurnýggjanin verður gjørd til tíðina og yvirhaldur allar neyðugar treytir, men tað er ábyrgdin hjá avvarandi deild, sum hevur kundaábyrgdina, at innstilla endurnýggjanina.

Kredittdeildin ger eina ferð um árið eina meting av samlaðu útlánsporføljunum í sambandi við árligu gjøgnumgongdina av ognum. Úrslitið av hesum arbeiði verður lagt fyri stjórn og nevnd.

4.1.3 Trygdir

Útlán verða, sum nevnt, játtað grundað á gjaldsviljan og figgjarliga førleikan at afturrinda. Harumframt ynskir bankin at avmarka sín útlánsváða, við at kundar veita ávísar trygdir fyri lánnum. Tær mest vanligu trygdirnar eru fastogn, skip, figgjarligar trygdir og leysafæ. Fyri at tryggja einsháttaða virðisáseting av trygdum verða fastar mannagongdir nýttar. Sambært hesum metir bankin leypandi um virðið á teimum veittu trygdunum. Virðið á trygdunum verður ásett við stóði í prísinum, bankin metir at fáa í sambandi við eina sølu.

Avtalur við kundarnar um trygdir tryggja, at bankin kann realisera trygdir, um kundar ikki yvirhalda afturgjaldsavtalur við bankan.

Tá bankin uppger solvensprosentíð verður tann útbygdi hátturin fyri figgjarligar trygdir nýttur til kredittváðalækking. Hetta ger, at bankin kann minka um kapitalkravið á einum millumverandi, har kundin hevur veitt ávísar figgjarligar trygd.

Í CRR fyriskipanini er viðmerkt, hvørjar figgjarligar trygdir bankin kann brúka í sambandi við útbygda háttin fyri figgjarligar trygdir til kredittváðalækking. Í hesum sambandi

skal viðmerkjast, at tað bara kunnu nýtast figgjjarligar trygdir, sum eru útgivnar av eini fyrítøku ella landi við serliga góðari rating.

Við atliti at avmarkingunum í CRR kunnu figgjjarligu trygdirnar, sum bankin fær, býttast sundur í fylgjandi høvuðsbólkar; innlán, lánsbrøv og partabrøv

4.1.4 Miðsavnan av váða

Fyri at tryggja eina spjaðing av lánnum er í kredittpolitikkinum ásett, at einki einstakt millumverandi, við frádrátti av serliga tryggjaðum krøvum og móttiknum trygdum, sum útgangsstøði kann vera størri enn 10% av grundkapitali bankans. Harumframt verður miðað ímóti, at samlaða upphæddin av hesum millumverandum ikki er meira enn 125% av grundkapitalinum.

Umframt hesar avmarkingar ynskir bankin eitt javnt býti millum útlán til privat og vinnu, og at eingin einstøk vinnugrein er størri enn 10% av samlaðu bruttoútlánnum bankans, undantikið kommunur og almennir myndugleikar, har markið er 20%.

4.1.5 Niðurskrivingar á millumverandi

Bankin fylgir kunngerð um figgjjarligar frágreiðingar fyri peningastovnar o.a. (*Bekendtgørelse for Færøerne om finansielle rapporter for kreditinstitutter og fondsmæglerselskaber m. fl.*) og nýtir roknskaparligu lýsingina av mishildnum og virðisminkaðum krøvum, sum framganga í §51-54 í hesi kunngerð.

Einstaklinganiðurskrivingar verða gjørdar sambært §52 í omanfyri nevndu kunngerð fyri øll útlán. Bólkaniðurskrivingar verða gjørdar sambært §53 í omanfyri nevndu kunngerð fyri øll útlán, har tað ikki er framd einstaklinganiðurskriving.

Hvønn ársfjórðing verður mett um tørvin á niðurskrivingum á útlánnum. Niðurskrivingar verða partvíst gjørdar við einstakari meting og partvíst gjørdar við at nýta bólkameting. Kredittdeildin hevur, saman við avvarandi kundadeildum, ábyrgdina fyri uppgerðini av niðurskrivingum. Greiðar mannagongdir til útveljing av kundum og meting av møguligum niðurskrivingartørvi eru íverksettir fyri at tryggja nøktandi góðsku í arbeiðinum, og at allir kundar verða mettir undir somu treytum.

Um bankin hevur skrásett objektiva ábending um virðisminking á útláni (OIV), verður útrokning gjørd og mett verður um, í hvønn mun niðurskriving skal gerast ella ikki. Ein objektiva ábending um virðisminking verður roknað at vera tilstaðar, um ein ella fleiri av hesum hendingum fylgiggja:

- Lántakarinn er í figgjjarligum trupulleikum.
- Lántakarinn heldur ikki treytirnar í avtaluni.
- Treytirnar í lánsavtaluni vera gjørdar linari vegna lántakarans figgjjarligu trupulleikar.

- Tað er sannlíkt, at lántakarinn fer undir trotabúsviðgerð ella verður umfataður av aðrari figgjjarligari endurreisn.

Upphæddin, sum verður niðurskrivað, verður uppgjørd sum munurin millum roknskaparliga virðið áðrenn niðurskriving og nútíðarvirðið av væntaða framtíðar pengastreyminum frá láninum, íroknað uppgjørd virðið av møguligum trygdum. Einhvør møgulig hækkan av nútíðarvirðinum av væntaðu framtíðar peningastreyminum merkir annaðhvørt partvísa ella fulla afturføring av niðurskrivingum. Fyri útlán við fastari rentu verður upprunaliga effektiva rentan nýtt til at rokna nútíðarvirðið, og verandi effektiva rentan verður nýtt til útlán við broytiligari rentu og aðra áogn.

Tey útlán og ágóðar, sum ikki eru niðurskrivað hvør sær, verða flokkað í ymiskar bólkar, og mett verður um niðurskrivingartørvin í hvørjum bólki sær.

Týðandi kundar, ið eru kundar við millumverandi omanfyri eina ávísa upphædd, verða hvønn ársfjórðing úttiknir til serstaka viðgerð, sama hvussu figgjgongdin hevur verið.

4.1.6 Flokking av kundum

Fyri at lýsa kredittgóðskuna á einstøku kundunum í bankanum verður ein ratingskipan nýtt. Hendan verður m.a. nýtt í sambandi við játtanarheimildir, útveljing av kundum til gjøgnumgongd í sambandi við niðurskrivingar og treytir fyri tittleikanum í uppfylging av einstaka kundunum.

Til flokking verða fylgjandi ratingbólkar nýttir:

- 3 Treytaleyst góðir kundar
- 2a Góðir kundar
- 2b Miðal góðir kundar
- 2c Veikir kundar
- 1 Kundar, har OIV (objektiv ábending um virðisminking) er staðfest

4.1.7 Kundar

Málbólkurin hjá bankanum eru føroyskir privat-, vinnulívs- og almennir kundar, ið hava góð gjaldsevni.

4.1.8 Viðurskifti, sum hava týðning í sambandi við játtan

Støðutakanin hjá bankanum um játtan av láni verður gjørd við støði í meting av figgjjarstøðuni hjá tí einstaka kundunum.

Privat: Sum grundarlag til støðutakan fyri útláni til privat innganga millum annað inntøkuviðurskifti og ogn hjá kundunum, umframt tiltøkupeningur, skuldarfaktor v.m.

Vinnuligt: Til játtan av vinnuligum millumverandi verður millum annað hugt at inntøkuviðurskiftunum hjá felagnum, soliditetinum, trygdarstøðuni umframt royndum og gjaldsvilja hjá eigara.

BRF: Betri Banki samstarvar við BRF-Kredit um veiting av realkredittfígging til føroyskar bústaðarkundar. Í samstarvsavtaluni er tilskilað, at Betri Banki tekur sær av øllum samskipti við kundan, ger fíggarliga meting av kundanum og sendir umsókn um fígging til BRF-Kredit. BRF-Kredit veitir fígging upp til 80% av marknaðarvirðinum á bústaðnum.

4.2 Veruligur kredittváði

Niðanfyrir verða kredittváðæksponeeringar, váðavektaðir postar og kapitalkrøv pr. 31.12.2017 lýst.

4.2.1 Váðavektaðar eksponeeringar og kapitalkrøv

Talvan niðanfyrir vísir váðavektaðar postar og kapitalkrøv fyri kredittváðar, útgreinað í eksponeeringsbólkar.

Talva 6: Váðavektaðar eksponeeringar í sambandi við kredittváða í tkr.

Eksponeeringsbólkar	Váðavektaðir postar	Kapitalkrav á 8%
Stjórnir ella tjóðbankar	0	0
Lokalir myndugleikar	0	0
Almennir stovnar	176.189	14.095
Fíggarstovnar	59.624	4.770
Detailkundar ¹	767.151	61.372
Vinnuvirki o.a.	1.705.403	136.432
Trygd við veð í fastari ogn	901.129	72.090
Eftirstøða ella trot	716.305	57.304
Aðrar eksponeeringar, herundir aktivuttan mótpartar	209.532	16.763
Lánsbrøv (covered bonds)	12.309	985
Partabrøv	123.190	9.855
Íalt	4.670.832	373.667

¹ Eksponeeringar ≤ 7,5 milliúnir kr.

4.2.2 Kredittváðæksponeeringar

Samlaða virðið av eksponeeringum eftir virðisjavnan og áðrenn hædd er tikin fyri kredittváðalækkingum var 8.814 mió. kr. pr. 31.12.2017.

Í talvuni niðanfyrir er eksponeering eftir virðisjavnan áðrenn kredittváðalækking greinað.

Talva 7: Eksponeering eftir virðisjavnan, áðrenn kredittváðalækking í tkr.

Eksponeeringsbólkar	Eksponeering eftir virðisjavnan	Miðal eksponeeringar í árinum eftir virðisjavnan
Stjórnir ella tjóðbankar	90.740	210.792
Lokalir myndugleikar	439.397	494.026
Almennir stovnar	360.216	320.618
Fíggarstovnar	298.127	285.783
Detailkundar ¹	1.461.015	1.419.494
Vinnuvirki o.a.	2.374.397	2.114.237
Trygdir við veð í fastari ogn	2.588.491	2.537.971
Eftirstøður ella trot	702.756	730.054
Aðrar eksponeeringar, herundir aktivuttan mótpart	253.002	234.723
Lánsbrøv (covered bonds)	123.087	135.283
Partabrøv	123.190	115.206
Íalt	8.814.418	8.598.188

¹ Eksponeeringar ≤ 7,5 milliúnir kr.

Av tí at meira enn 95% av útlánnum bankans eru til føroyska marknaðin, hevur bankin valt ikki at upplýsa um landafrøðiligu spjaðingina av samlaðu útlánunum.

Talvan niðanfyri vísir býtið av eksponeringum sambært CRR fyriskipanini, sundurgreinað á vinnugreinar. Eisini sæst býtið millum privat og vinnu.

Talva 8: Eksponering eftir virðisjavnan sundurbýtt á vinnugreinar í tkr.

Vinnugreinar	Stjórnir ella tjóð- bankar	Lokalir mynd- ugleikar	Al- mennir stovnar	Fíggjar- stovnar	Detail kundar ¹	Vinnu- virki o.a.	Trygd við veð í fastari ogn	Eftir- støður og yvir- trekk	Aðrar ekspon- eringar, herundir aktiv uttan	Láns- brøv (covered bonds)	Parta- brøv	Íalt
Almennir myndugleikar	202	439.397	360.215	0	3.842	0	0	0	0	0	0	803.656
Landbúnaður,veiða, skógbrúk og fiskarí	0	0	0	0	17.176	428.543	2.195	37.503	0	0	0	485.416
Framleiðsla og ráevnis- vinna	0	0	0	0	42.425	699.639	1.335	105.548	0	0	0	848.947
Streymsveiting o.l.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Byggivirksemi	0	0	0	0	110.846	181.526	10.747	21.133	0	0	0	324.252
Handil	0	0	0	0	89.210	436.950	11.882	76.649	0	0	0	614.691
Flutningur, matstovu- og hotelvirksemi	0	0	0	0	38.366	331.780	8.186	142.347	0	0	0	520.678
Kunning og samskipti	0	0	0	0	2.703	60.869	1.099	18.518	0	0	0	83.188
Fíggjar- og tryggingar- virksemi	86.762	0	0	298.127	23.070	28.729	0	782	0	0	0	437.469
Fastogn	0	0	0	0	68.802	135.813	6.815	25.602	0	0	0	237.032
Aðrar vinnur	3.776	0	0	0	234.627	68.799	12.070	19.275	253.002	123.087	123.190	837.827
Íalt Vinna	90.538	0	0	298.127	627.225	2.372.647	54.328	447.357	253.002	123.087	123.190	4.389.502
Privat	0	0	0	0	829.948	1.750	2.534.163	255.399	0	0	0	3.621.260
Íalt	90.740	439.397	360.216	298.127	1.461.015	2.374.397	2.588.491	702.756	253.002	123.087	123.190	8.814.418

¹ Eksponeringar ≤ 7,5 milliónir kr.

Talvan niðanfyri vísir restgildistíðina á kreditteksponeringum, býtt í styttri og longri tíðarskeið.

Talva 9: Restgildistíð á kreditteksponering eftir virðisjavnan í tkr.

Eksponeringsbólkar	Uttan uppsøgn	0-3 mðr	3 mðr - 1 ár	1 - 5 ár	Yvir 5 ár	Íalt
Stjórnir ella tjóðbankar	86.964	0	0	3.776	0	90.740
Lokalir myndugleikar	781	134.001	60.000	8.304	236.310	439.397
Almennir stovnar	105	0	5.000	262.500	92.611	360.216
Fíggjarstovnar	294.486	351	143	690	2.457	298.127
Detailkundar ¹	268.162	52.029	83.172	264.765	792.886	1.461.015
Vinnuvirki o.a.	595.500	55.522	297.238	305.434	1.120.702	2.374.397
Trygd við veð í fastari ogn	432.807	4.747	12.795	167.516	1.970.626	2.588.491
Eftirstøður ella trot	138.525	4.103	52.460	69.732	437.936	702.756
Aðrar eksponeringar, herundir aktiv uttan mótpart	49.971	0	0	34.861	168.171	253.002
Lánsbrøv (covered bonds)	0	16.549	0	77.595	28.943	123.087
Partabrøv	19.080	0	0	0	104.110	123.190
Íalt	1.886.382	267.303	510.810	1.195.173	4.954.752	8.814.418

¹ Eksponeringar ≤ 7,5 milliónir kr.

4.2.3 Mishald og virðisminkaðir ágóðar

Hesin partur lýsir mishald og virðisminkaðar ágóðar.

Talvan niðanfyri vísir eksponeringar, sum eru í eftirstøðu > 90 dagar, umframt útlán har niðurskriving er framd. Eksponeringin er sundurgreinað á vinnugreinar, har býtið millum privat og vinnu eisini framgongur.

Talva 10: Mishildnir og virðisminkaðir ágóðar spjaddir á vinnur í tkr.

Vinnugreinar	Eksponering í mishildnum ágóðum (>90 dagar)	Eksponering í virðisminkaðum ágóðum	Niðurskrivingar/ burturleggingar ultimo árið	Útreiðsluførdar upphæddir viðvíkjandi virðisjavnun og niðurskrivingum/ burturleggingum í tíðarskeiðinum
Almennir myndugleikar	0	0	0	0
Landbúnaður, veiða, skógbrúk og fiskarí	960	23.983	10.742	-3.041
Framleiðsla og ráevnisvinna	3.209	162.401	116.142	-29.666
Streymsveiting o.l.	0	0	0	0
Byggivirksemi	542	25.911	19.842	6.104
Handil	2.236	17.517	17.486	-2.884
Flutningur, matstovu- og hotelvirksemi	2.255	70.879	51.437	-9.431
Kunning og samskipti	96	2.919	2.337	28
Fíggjar- og tryggingarvirksemi	0	661	298	-251
Fastogn	9	11.295	6.577	-5.377
Aðrar vinnur	6.949	10.351	8.776	-1.208
Íalt Vinna	16.256	325.916	233.637	-45.726
Privat	25.018	115.247	69.653	-3.809
Íalt	41.274	441.164	303.290	-49.535

Av tí at meira enn 95% av útlánum bankans eru til føroyska marknaðin, hevur bankin valt ikki at upplýsa um landafrøðiligu spjaðingina av mishildnum og virðisminkaðum ágóðum.

Talvan niðanfyri vísir flytingar á virðisminkaðum ágóðum, orsakað av virðisjavning og niðurskrivingum. Hesar eru býttar sundur í einstaklinga- og bólkaniðurskrivingar.

Talva 11: Flytingar á virðisminkaðum ágóðum orsakað av virðisjavningum og niðurskrivingum í tkr.

	Einstaklinga niðurskrivingar / burturleggingar		Bólka niðurskrivingar	
	Útlán	Garantidebitorar	Útlán	Garantidebitorar
Samlaðar niðurskrivingar/burturleggingar primo uppá útlán og garantidebitorar	333.053	12.345	42.107	
Niðurskrivingar/burturleggingar í árinum	17.772	7.611	7.804	
Afturføring av niðurskrivingum/burturleggingum gjørdar í undanfarnum roknskaparárum, har tað ikki longur er OIV ella virðisminkanin er minkað	-67.303	-299	-8.095	
Aðrar broytingar	12.197	0	820	0
Virðisjavnan av yvirtikum ognum	-3.542	0	0	0
Endaligt tap (avskrivað) áður einstaklinga niðurskrivað/ burturlagt	-51.178	0	0	
Samlaðar niðurskrivingar/burturleggingar ultimo uppá útlán og garantidebitorar	240.999	19.656	42.636	
Samlaða upphæddin av útlánum og garantidebitorum, har tað er gjørd einstaklinga niðurskriving/burturlegging (uppgjørt áðrenn niðurskrivingar/burturleggingar)	415.483	25.681	4.032.806	0

4.2.4 Fíggjarligar trygdir

Bankin brúkar útbygda háttin fyri fíggjarligar trygdir til kredittváðalækking, tá solvensprosentid verður uppgjørt.

Talvan niðanfyri vísir eksponeringsbólkar, har fíggjarligar trygdir verða nýttar til kredittváðalækking.

Talva 12: Fíggjarligar trygdir í tkr.

Eksponeringsbólkar	Eksponering eftir virðis- javnan	Fíggjarligar trygdir eftir útbygðum hátti	Garanti og kredittderivat
Stjórnir ella tjóðbankar	90.740	0	0
Lokalir myndugleikar	439.397	0	0
Almennir stovnar	360.216	1	0
Fíggjarstovnar	298.127	0	0
Detailkundar ¹	1.461.015	62.821	0
Vinnuvirki o.a.	2.374.397	236.553	0
Trygd við veð í fastari ogn	2.588.491	0	0
Eftirstøður ella trot	702.756	42.214	0
Aðrar eksponeringar, herundir aktiv uttan mótpart	253.002	0	0
Lánsbrøv (covered bonds)	123.087	0	0
Partabrøv	123.190	0	0
Íalt	8.814.418	341.590	0

¹ Eksponeringar ≤ 7,5 milliúnir kr.

4.3 Mótparts váði – avleidd fíggingjaramboð

Mótparts váði er váðin fyri fíggingjarligum missi orsakað av, at ein mótpartur misrøkir sínar skyldur í sambandi við eina fíggingjarliga avtalu.

Betri Banki nýtir marknaðarvirðisháttin til at uppgera stóddina á eksponeringini og váðavektan fyri avleidd fíggingjaramboð.

Fastsetan av eksponeringsvirði við marknaðarvirðisháttinum fyri mótparts váða fylgir niðanfyri standandi hátti:

1. Allar avtalur verða uppgjørðar til marknaðarvirði, og allar avtalur við positivum virði verða tiknar við.
2. Nominella virði á høvudsstólinum í avtalunum ella undirliggjandi virði verður faldað við prosentsum ásettir í CRR, sum gevur møguligu framtíðar kreditt-eksponeringina.
3. Samlaða virðið av positivu marknaðarvirðunum og møguligum framtíðar kreditt-eksponeringum gevur samlaða eksponeringsvirðið uppá mótpartar.

Bankin nýtir ikki netting í uppgerðini av váðum í sambandi við mótparts váða.

Tá avtala verður gjørd við mótpart um avleidd fíggingjaramboð verður tryggjað, at Betri Banki ikki fer upp um loyvu kredittáseting.

Bankin hevur ikki sett meira kapital av til at dekkja mótparts váða í uppgerðini av nøktandi grundkapitali, annað enn tað, sum er partur av Súlu I kravinum í 8+ modellinum.

Positivt marknaðarvirði á avleiddum fíggingjaramboðum v.m. var 3,8 mió. kr. við ársenda 2017. Virðið á samlaða mótparts váðanum uppgjørt eftir marknaðarvirðisháttinum fyri mótparts váða eftir CRR fyriskipanini, grein 274 var 4 mió. kr.

4.4 ECAI

Betri Banki hevur valt at nýta Standard & Poor's Ratings Services sum kredittmetingarveitara (ECAI). Bankin brúkar Skandinavisk Data Center (SDC) sum dátumiðstöð. SDC fær uttanhýsis kredittmetingar frá Standard & Poor's Ratings Services umvegis SIX Financial. Tað verða støðugt gjørdar KT-dagføringar av kredittmetingunum frá Standard & Poor's Ratings Services.

SDC hevur umroknað kredittmetingar bólkarnar hjá Standard & Poor's Ratings Services til kredittgóðskustig við at nýta umrokningartalvu frá Fíggingjareftirlitinum. Hvørt kredittgóðskustig verður knýtt at eini vekt, sum eksponeringarnar í teimum einstøku kredittgóðskustigunum skulu veiktast við, tá váðavektaðu eksponeringarnar verða roknaðar eftir standardháttinum fyri kredittváða sambært CRR fyriskipanini, grein 111-134.

Talvan niðanfyri vísir umrokningina, sum Fíggingjareftirlitið ger

av kredittmetingarbólkunum hjá Standard & Poor's Ratings Services til kredittgóðskustig.

Talva 13: Umrokningartalva frá Fíggingjareftirlitinum

Kredittgóðskustig	Standard & Poor's kredittmetingarbólkar	Eksponering móti vinnufyrirtøkum	Eksponering móti stjórnnum ella tjóðbankum
1	AAA til AA-	20%	0%
2	A+ til A-	50%	20%
3	BBB+ til BBB-	100%	50%
4	BB+ til BB-	100%	100%
5	B+ til B-	150%	100%
6	CCC+ og lægri	150%	150%

Talvan niðanfyri vísir eksponeringsbólkar, har kredittmetingar frá Standard & Poor's eru nýttar.

Talva 14: ECAI eksponering í tkr.

Eksponeringsbólkar	Eksponering áðrenn váðavektan	Eksponering eftir vektan við kredittgóðskustigi
Stjórnir ella tjóðbankar	0	0
Lokalir myndugleikar	259.479	0
Almennir stovnar	183.158	176.189
Fíggingjarstovnar	298.121	59.624
Detailkundar ¹	0	0
Vinnuvirki o.a.	22.723	21.175
Trygd við veð í fastari ogn	0	0
Eftirstøður ella trot	0	0
Aðrar eksponeringar, herundir aktivuttan mótpart	0	0
Lánsbrøv (covered bonds)	123.087	12.309
Partabrøv	3.132	3.132
Íalt	889.699	272.429

¹ Eksponeringar ≤ 7,5 milliúnir kr.

5 Marknaðarváði

Niðanfyri verður marknaðarváðin lýstur, herundirmálsetningur, politikkur og veruligar marknaðarváðaeftirlitir.

5.1 Málsetningur og váðapolitikkur

Marknaðarváði verður lýstur sum váðin fyri, at marknaðarvirðið á ymiskum ognum og skuld, og móguligum øðrum figgjarligum tólum hjá bankanum, broytist orsakað av broytingum í marknaðarviðurskiftum.

At átaka sær marknaðarváða er ein natúrligur partur av virksemin bankans, og verður marknaðarváðin hjá Betri Banka býttur upp í rentuváða, partabrævaváða, gjaldoyraváða og aðrar prísaváðar.

Nevndin í Betri Banka hevur samtykt marknaðarváðapolitik, sum tekur stóði í *“Lov om finansiel virksomhed”* og *“Bekendtgørelse nr. 902 af 13. juli 2015 for Færøerne om ledelse og styring af pengeinstitutter m.fl.”*. Politikkurin ásetur tær grundreglur, ið eru galdandi fyri, hvussu bankin handfer marknaðarváða við atliti til virkisskipan bankans, arbeiðsøki og innanfyri teir karmar, ið Fíggjareftirlitið hevur ásett.

Marknaðarváðapolitikkurin og markvirðir, sum framganga í politikkinum verða endurskoðað árliga.

5.1.1 Rentuváði

Rentuváði er váðin fyri tapum orsakað av broytingum í marknaðarrentunum.

Rentuváðin á lánum við fastari rentu verður sum meginregla avdekkadur. Størsti rentuváðin liggur í goymsluni av fastforrentaðum lánsbrøvum, sum innan ávís mørk verður tillagaður í mun til rentuútlitini.

5.1.2 Partabrævaváði

Partabrævaváði er váðin fyri tapum orsakað av broytingum í partabrævakursum. Partabrævaváðin verður umsitin við at stýra og fylgja partabrævagoymsluni neyvt.

5.1.3 Gjaldoyraváði

Gjaldoyraváði er váðin fyri tapum orsakað av broyttum gjaldoyrakursum.

Betri Banki avdekkar sum meginreglu gjaldoyraváða. Undantakið er gjaldoyraváði millum danskar krónur og evrur, sum bert verður avdekkadur, um viðurskiftini annars tala fyri tí.

Gjaldoyraváði verður uppgjørdur sum hægra talið av ogn ella skuld í gjaldoyrum og verður settur í prosent av kjarnukapitalinum samsvarandi gjaldoyraávísá 1 hjá Fíggjareftirlitinum.

5.1.4 Annar prísaváði

Annar prísaváði er váðin fyri tapum orsakað av broyttum marknaðarprísnum á øðrum aktivum enn teimum nevnd omanfyri, td. broytingum í rávøruprísnum.

Betri Banki hevði við ársenda 2017 ongan váða á hesum øki.

5.1.5 Fráboðanir og arbeiðsbýti

Marknaðarváðapolitikkurin ásetur ábyrgdarbýti viðvíkjandi váðatøku, eftirliti og fráboðan til nevnd og stjórn.

Nevnd og stjórn fáa regluliga kunning um marknaðarváðan, har hesin verður samanborin við markvirðini, sum eru lýst í politikkinum og heimildunum til stjórn. Fíggjardeildin hevur ábyrgdina av hesi kunning.

Betri Markets hevur vegna stjórn dagligu ábyrgdina av gjaldføri, virðisbrævagoymsluni og gjaldoyragoymsluni. Við hesum hevur Betri Markets eisini ábyrgdina av, at marknaðarváðin lýkur treytirnar, sum eru útgreinaðar í heimildum frá nevnd til stjórn.

Hetta verður gjørt við regluligum útrokningum av rentuváða í lánsbrævagoymsluni, vikuligari uppgerð av gjaldoyrastøðuni og leybandi eftirliti við partabrævagoymslu bankans. Hesar útrokningar og uppgerðir verða síðan settar í mun til markvirðir fyri marknaðarváða, ið eru heimilaðar stjórnini og tær heimildir, ið Betri Markets hevur fingið á økinum.

5.2 Veruligur marknaðarváði

Niðanfyri verða marknaðarváðaeftirlitir pr. 31.12.2017 lýstar. Hesar fevna um váðavektaðar eksponeringar við marknaðarváða, umframt eksponeringar í virðisbrøv, sum ikki eru partur av handilsgoymsluni, og rentuváða uttan fyri handilsgoymsluna.

5.2.1 Váðavektaðir postar við marknaðarváða

Solvenskrøvini til teir ymisku váðarnar undir marknaðarváða eru lýst í talvuni niðanfyri.

Talva 15: Váðavektaðar eksponeringar við marknaðarváða í tkr.

	Váðavektaðir postar	Kapitalkrav (8%)
Lánsbrøv	541.901	43.352
Partabrøv	110.090	8.807
Gjaldoyrastøða	78.996	6.320

5.2.2 Virðisbrøv uttan fyri handilsgoymisluna

Eksponeringar í virðisbrøv, sum ikki eru partur av handilsgoymisluni, fevna um sektorpartabrøv og virðisbrøv, sum bankin ikki ætlar at selja víðari.

Bankin hevur saman við øðrum peningastovnum keypt partabrøv í sektorfeløgum. Endamálið við hesum sektorfeløgum er at stuðla virkseminum hjá peningastovnum innan KT, gjaldsmiðlan osv. Bankin ætlar ikki at selja hesi partabrøv, tí luttøka innan hesi sektorfeløg er neyðug fyri at reka peningastovns-virksemi.

Talvan niðanfyri vísir eksponeringar í virðisbrøv, ið ikki eru partur av handilsgoymisluni.

Talva 16: Eksponeringar í virðisbrøv, ið ikki eru partur av handilsgoymisluni í tkr.

	Sektor-partabrøv	Virkislánsbrøv
Primo goymsla	20.753	175.786
Tilgongd við keyp	0	69
Tilgongd við umflokking	0	0
Ikki staðfestur vinningur/tap	440	-1.993
Staðfestur vinningur/tap	40	-4.983
Frágongd við sølu	-2.155	-138.572
Ultimo	19.080	30.308

5.2.3 Rentuváði uttan fyri handilsgoymisluna

Rentuváðin uttan fyri handilsgoymisluna stavar í størstan mun frá rentuváða á fastrentu út- og innlánum. Rentuváðin ella varningurin verður máldur sum væntaða kurstapið, um rentukurvin verður javnflutt við 1 prosentstigi.

Við ársenda 2017 var rentuváðin uttan fyri handilsgoymisluna 7,7 mió. kr.

6 Gjaldfórisváði

Niðanfyri verður gjaldfórisváðin lýstur, herundir málsetningur og politikkur.

6.1 Málsetningur og váðapolitikkur

Gjaldfórisváðin í Betri Banka kann lýsast sum váðin, ið stendst av, at munur er á tíðarbundnum útgangandi og inngangandi gjaldfórisstremum.

Nevndin í Betri Banka hevur samtykt gjaldfórispolitik, sum tekur stóði í *“Lov om finansiel virksomhed”* og *“Bekendtgørelse nr. 902 af 13. juli 2015 for Færøerne om ledelse og styring af pengeinstitutter m.fl.”*. Politikkurin ásetur tær grundreglur, ið eru galdandi fyri, hvussu bankin handfer gjaldfórisváða við atliti til virkisskipan bankans, arbeiðsøki og innanfyri teir karmar, ið Fíggjareftirlitið hevur ásett.

Greið krøv eru ásett til dagliga gjaldfórið og uppgerð av gjaldfórisváðum. Eisini eru krøv til gjaldfórisstýringina ásett í heimildunum frá nevnd til stjórn. Tilbúgvingarætlan er somuleiðis gjørd, har tiltøk eru nevnd, sum kunnu setast í verk í eini neyðstøðu, har gjaldfórið er farið niður um ásett mörk.

Betri Banki sær fylgjandi sum gjaldfórisváðar:

- At útreiðslur til gjaldfórisúrtvegan økjast munandi
- At manglandi fígging forðar bankanum í at varðveita góðkenda virkisgrundarlagið
- At bankin ikki lýkur sínar gjaldsskyldur grundað á manglandi fígging

Gjaldfórispolitikur bankans er at hava ein gjaldfórisvirdekning á í minsta lagi 50% í mun til lógarásetta minsta-kravið. Betri Banki hevði við árslok 2017 ein yvirdekning í mun til lógarkravda gjaldfórið upp á 257,5%.

Við CRD IV og CRR fylgja LCR og NSFR krøvini, sum hava við sær økt krøv til gjaldfórisstýringina í bankanum. Fyri flestu bankar vórðu LCR krøvini sett í verk í stigum fram til 2018, men tá Betri Banki varð útnevndur SIFI banki í november 2015, bleiv bankin fevndur av fult íverksettu krøvunum.

Bankin hevur innrapporterað LCR lyklatalið mánaðarliga til Fíggjareftirlitið síðan októbur 2015. Við ársenda 2017 hevði Betri Banki eitt LCR á 148.

6.1.1 Fráboðanir og arbeiðsbýti

Gjaldfórispolitikurin ásetur ábyrgdarbýtið viðvíkjandi váðatøku, eftirliti og fráboðan til stjórn og nevnd.

Nevnd og stjórn fáa mánaðarliga uppgerð yvir gjaldfórisstöðu bankans frá Fíggjardeildini. Uppgerðin tekur stóði í §152 í *“Lov om finansiel virksomhed”*, sum ásetur, at samlaða gjaldfórið í minsta lagi skal svara til 10% av skuldar- og garantiskyldum bankans og í minsta lagi 15% av samlaðu skuld bankans, sum hevur styttri enn ein mánaða uppsagnarfreist. Harumframt inniheldur rapportin eina uppgerð yvir gjaldfórisváðan. Hetta verður gjørt við eini 12 mánaðar framskriving av gjaldfórinum undir vanligum marknaðarumstøðum og einari 12 mánaðar framskriving av gjaldfórinum undir strongdum marknaðarumstøðum. LCR útrokningar eru eisini við í mánaðarligu uppgerðini yvir gjaldfórisstöðu bankans.

Betri Markets hevur vegna stjórn dagligu ábyrgdina av gjaldfórinum. Eisini hevur Betri Markets dagliga eftirlitið við gjaldfórinum og gjaldfórisframskriving. Hetta verður gjørt við grundarlagi í kendum framtíðar útgangandi og inngangandi gjaldsstremum.

Fíggjardeildin hevur ábyrgdina av dagligari og mánaðarligari gjaldfórisrapportering og hevur í tí sambandi eftirlit við, at bankin hevur nøktandi gjaldfóri.

6.2 Veðsett ogn

Betri Banki bindur í ávísan mun ogn í sambandi við trygd, sum verður veitt øðrum fíggjarstovnum. Síðan november 2015 hevur Betri Banki sent Fíggjareftirlitinum upplýsingar um veðsetta ogn.

Í talvuni á næstu síðu er ein sundurgreining av veðsettari ogn.

Talva 16: Veðsett ogn pr. 31.12.2017 í tkr.

Töl við í javna	Roknskaparligt virði á veðsettari ogn	Dagsvirði á veðsettari ogn	Roknskaparligt virði á ekki veðsettari ogn	Dagsvirði á ekki veðsettari ogn
	010	040	060	090
010 Ognir hjá bankanum	96.691		9.296.924	
030 Partabrøv	0	0	173.685	173.685
040 Skuldaramboð	96.691	96.691	2.927.836	2.937.836
050 av hesum: dekkaði lánsbrøv	96.691	96.691	2.387.939	2.387.938
060 av hesum: virðisbrøv við trygd í aktivum	0	0	0	0
070 av hesum: givin út av almennari umsiting	0	0	509.589	509.589
080 av hesum: givin út av fíggjarfyrítøkum	96.691	96.691	2.387.939	2.387.939
090 av hesum: givin út av øðrum fyrítøkum	0	0	27.176	27.176
120 Aðrar ognir	0		226.645	

Tøl uttan fyri javna	Dagsvirði á veðsettari móttiknari trygd	Dagsvirði á ekki veðsettari trygd
	010	040
130 Veitt trygd	0	0
150 Partabrøv	0	0
160 Skuldaramboð	0	0
230 Onnur veitt trygd	0	0
240 Egin skuldaramboð	0	0

	Samsvarandi skuld, skyldir ella útlænt virðisbrøv	Ognir, veitt trygd og egin skuldaramboð
	010	030
010 Roknskaparligt virði á útvaldum fíggjarligum skyldum	385.072	96.691

7 Rakstrarváði

Niðanfyri verður rakstrarváðin lýstur, herundir málsetningur, politikkur og veruligar rakstrarváðæksponeringar.

7.1 Málsetningur og váðapolitikkur

Rakstrarváði kann lýsast sum váðin, sum stendst av óskynsemi og manglandi innanhýsis mannagongdum, menniskjaligum mistøkum, skipanarvillum ella av hendingum uttaneftir, iroknað lögfrøðiligar váðar.

Nevndin í Betri Banka hevur samtykt rakstrarváðapolitik, sum tekur støði í *“Lov om finansiel virksomhed”* og *“Bekendtgørelse nr. 902 af 13. juli 2015 for Færøerne om ledelse og styring af pengeinstitutter m.fl.”*. Politikkurin ásetur tær grundreglur, ið eru galdandi fyri, hvussu bankin handfer rakstrarváða við atliti til virkisskipan bankans, arbeidsøki og innanfyri teir karmar, ið Fíggjareftirlitið hevur ásett.

Betri Banki sær fylgjandi sum møguligar rakstrarváðar.

Vandin fyri fíggjarligum missi orsakað av:

- rakstrarváðum á kreditt-, gjaldføris-, fonds-, marknaðarváða- og fastagnarøkinum
- rakstrarváðum í sambandi við ráðgeving av privatkundum, vinnulívskundum og almennum stovnum
- rakstrarváðum í stápseindum og leiðslu
- manuellum mannagongdum, leiðreglum og/ella góðsku av hesum
- manglandi innanhýsis kontrollum
- vantandi samanrenning, stöðufesti og nýtileika í kt-skipanum
- rakstrarváðum í sambandi við útveittar tænarur
- manglandi trygging
- manglandi starvsfólkaferleikum í mun til margfeldi av uppgávuni
- manglandi fysiskari trygd

Øktur váði kann eisini standast av nýggjum tænarum, produktum eins og ávirkan av uttanhýsis viðurskiftum.

7.1.1 Fráboðanir og arbeidsbýti

Rakstrarváðapolitikkurin ásetur framferðarhátt, skráseting og fráboðanarskyldu.

Rakstrarváðin verður stýrdur við mannagongdum og innanhýsis eftirlitsskipan, sum eru gjørd við atliti at tryggja skilabestu arbeidshættir. Minkað verður um rakstrarváða m.a. við arbeidsskilnaði millum útinnan av arbeiði og eftirliti við arbeiði.

Starvsfólk hava ábyrgd av at boða viðkomandi leiðara og Risk Management frá øllum váðahendingum. Risk Management skrásetur váðahendingar og kannar stjórn um hesar kvartárliga.

7.2 Veruligir rakstrarváðar

Tað slepst ikki undan rakstrarváðum, men rakstrarváðar kunnu avmarkast. Tað verður regluliga eftirkannað, um váðar, sum kunnu hava neiliga ávirkan á Betri Banka, taka seg upp. Arbeitt verður stöðugt við at menna og styrkja váðastýringina í bankanum, t.d. við at styrkja og endurskoða mannagongdir og eftirlit, at tryggja skjalfesting, stýra broytingum og skráseta, fráboðað og eftirma meta váðar.

Kt-skipanir eru hýstar á SDC. Ein árlig váðagreining verður framd av øllum týðandi kt-skipanum fyri at lýsa, hvørja handilsliga ávirkan váðin hevur á Betri Banka. Hetta verður greinað samsvarandi Business Impact Assessment hjá ISF, International Security Forum. Váðagreining varð seinast framd í februar 2018.

Bankin nýtir basisindikatorháttin til uppgerð av kravinum um nøktandi grundkapital fyri rakstrarváða. Við ársenda 2017 var rakstrarváðin 561 mió. kr., sum svarar til eitt kapitalkrav á 45 mio. kr. Bankin ger leypani metingar av kapitalkravinum í sambandi við rakstrarváða. Um mett verður, at kapitalkravið átti at verið hægri enn lýst omanfyri, verður hetta tikið við, tá bankin metir um solvenstørvin.

Fylgiskjal 1: Gearingsgrad upplýsingarskema

Summary reconciliation of accounting assets and leverage ratio exposures

	Applicable amounts
1 Total assets as per published financial statement	9.393.614.991
2 Adjustment for entities which are consolidated for accounting purposes but are outside the scope of regulatory consolidation	0
3 (Adjustment for fiduciary assets recognised on the balance sheet pursuant to the applicable accounting framework but excluded from the leverage ratio exposure measure in accordance with Article 429(13) of Regulation (EU) No 575/2013 "CRR")	0
4 Adjustments for derivative financial instruments	4.220.278
5 Adjustments for securities financing transactions "SFTs"	0
6 Adjustment for off-balance sheet items (i.e. conversion to credit equivalent amounts of off-balance sheet exposures)	1.078.936.489
EU-6a (Adjustment for intragroup exposures excluded from the leverage ratio exposure measure in accordance with Article 429 (7) of Regulation (EU) No 575/2013)	0
EU-6b (Adjustment for exposures excluded from the leverage ratio exposure measure in accordance with Article 429 (14) of Regulation (EU) No 575/2013)	0
7 Other adjustments	-18.072.543
8 Total leverage ratio exposure	10.458.699.215

Leverage ratio common disclosure

	CRR leverage ratio exposures
On-balance sheet exposures (excluding derivatives and SFTs)	
1 On-balance sheet items (excluding derivatives, SFTs and fiduciary assets, but including collateral)	9.393.614.991
2 (Asset amounts deducted in determining Tier 1 capital)	-18.072.543
3 Total on-balance sheet exposures (excluding derivatives, SFTs and fiduciary assets) (sum of lines 1 and 2)	9.375.542.449
Derivative exposures	
4 Replacement cost associated with all derivatives transactions (ie net of eligible cash variation margin)	0
5 Add-on amounts for PFE associated with all derivatives transactions (mark-to-market method)	4.220.278
EU-5a Exposure determined under Original Exposure Method	0
6 Gross-up for derivatives collateral provided where deducted from the balance sheet assets pursuant to the applicable accounting framework	0
7 (Deductions of receivables assets for cash variation margin provided in derivatives transactions)	0
8 (Exempted CCP leg of client-cleared trade exposures)	0
9 Adjusted effective notional amount of written credit derivatives	0
10 (Adjusted effective notional offsets and add-on deductions for written credit derivatives)	0
11 Total derivative exposures (sum of lines 4 to 10)	4.220.278

		CRR leverage ratio exposures
SFT exposures		
12	Gross SFT assets (with no recognition of netting), after adjusting for sales accounting transactions	0
13	(Netted amounts of cash payables and cash receivables of gross SFT assets)	0
14	Counterparty credit risk exposure for SFT assets	0
EU-14a	Derogation for SFTs: Counterparty credit risk exposure in accordance with Article 429b (4) and 222 of Regulation (EU) No 575/2013	0
15	Agent transaction exposures	0
EU-15a	(Exempted CCP leg of client-cleared SFT exposure)	0
16	Total securities financing transaction exposures (sum of lines 12 to 15a)	0
Other off-balance sheet exposures		
17	Off-balance sheet exposures at gross notional amount	2.348.400.912
18	(Adjustments for conversion to credit equivalent amounts)	-1.269.464.414
19	Other off-balance sheet exposures (sum of lines 17 to 18)	1.078.936.498
Exempted exposures in accordance with CRR Article 429 (7) and (14) (on and off balance sheet)		
EU-19a	(Exemption of intragroup exposures (solo basis) in accordance with Article 429(7) of Regulation (EU) No 575/2013 (on and off balance sheet))	0
EU-19b	(Exposures exempted in accordance with Article 429 (14) of Regulation (EU) No 575/2013 (on and off balance sheet))	0
Capital and total exposures		
20	Tier 1 capital	1.564.274.461
21	Total leverage ratio exposures (sum of lines 3, 11, 16, 19, EU-19a and EU-19b)	10.458.699.224
Leverage ratio		
22	Leverage ratio	14,96%
Choice on transitional arrangements and amount of derecognised fiduciary items		
EU-23	Choice on transitional arrangements for the definition of the capital measure	
EU-24	Amount of derecognised fiduciary items in accordance with Article 429(11) of Regulation (EU) NO 575/2013	0

Split-up of on balance sheet exposures (excluding derivatives, SFTs and exempted exposures)

	CRR leverage ratio exposures
EU-1 Total on-balance sheet exposures (excluding derivatives, SFTs, and exempted exposures), of which:	
EU-2 Trading book exposures	2.960.672.068
EU-3 Banking book exposures, of which:	
EU-4 Covered bonds	123.086.881
EU-5 Exposures treated as sovereigns	90.546.236
EU-6 Exposures to regional governments, MDB, international organisations and PSE NOT treated as sovereigns	385.983.784
EU-7 Institutions	281.530.619
EU-8 Secured by mortgages of immovable properties	2.198.396.434
EU-9 Retail exposures	1.024.136.384
EU-10 Corporate	1.458.817.444
EU-11 Exposures in default	540.327.672
EU-12 Other exposures (eg equity, securitisations, and other non-credit obligation assets)	330.117.469

Betri Banki P/F
Yviri við Strond 2
Postsmoga 34
110 Tórshavn

Tel +298 348 000
banki@betri.fo
www.betri.fo